

3.6 Kulturmiljövärden

Se kartbilaga - Karta 3.6

Avsnittets koppling till Agenda 2030

Inriktning

- Värna, vårda, framhäv och bygg vidare på kulturhistoriska värden och lokala platsers karaktär.
- Tillgängliggöra och framhäva kulturmiljöer inom besöksnäringen.
- Genom varsam förädling och komplettering av befintliga byggnader och områden kan tidigare outnyttjad bebyggelse och mark få nya användningsområden.

- Planområden och exploatering bör i största möjliga mån undvika fornlämningar.

Kulturmiljöer är miljöer som i varierande grad präglats av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter. Det kan vara en enskild anläggning eller lämning, ett mindre eller större landskapsavsnitt, en bebyggelsemiljö, men också ortnamn eller sägner som är knutna till en plats eller ett område.

Målsättningen inom kulturmiljövården är att bevara kulturhistoriskt och miljömässigt värdefulla miljöer och säkerställa dessa mot ej önskvärda förändringar. Genom att platsen bevaras, men också används och utvecklas, kan den hållas levande och platsens årsringar eller skikt blir tydliga. Det behöver inte innebära att man måste välja mellan att bevara eller att bygga nytt, en kulturmiljö ska betraktas som en tillgång.

Ronneby kommun är rik på kulturhistoriska miljöer från olika tider, vilka präglar och stärker specifika platser eller områdets identitet och karaktär. Att bevara, skydda, men också nyttja dessa genom att tillgängliggöra och informera om dem skapar möjlighet att använda dem som platser för nya verksamheter, som mål för guidade turer och som kunskapskällor. Det gör kulturmiljöerna till en resurs för stads- och bebyggelseutveckling, rekreation, friluftsliv och näringsliv.

3.6.1 Fornlämningar

Det Blekingska landskapet har under långa tider präglats av mänsklig aktivitet ända sedan inlandsisen började dra sig tillbaka från våra breddgrader. Ronneby har i ett historiskt perspektiv varit en centralbygd med lång kontinuitet vilket lämnat spår från olika tidsperioder. Ronneby kommun har därför en rik förekomst av fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar, både som synliga och dolda lämningar. Detta ger många områden en djup historisk förankring och sammanhang som bidrar till platsens identitet och människors känsla och stolthet för densamma.

3.6.2 Byggnadsminnen

Det finns sju utpekade byggnadsminnen i Ronneby kommun. Byggnaderna är uppförda under tidsperioden från 1600-talet och fram till tidigt 1900-tal. Länsstyrelsen i Blekinge län har sammanställt en skrift som beskriver samtliga av [Blekinges byggnadsminnen](#).

I Ronneby kommun är det följande byggnader som pekats ut som byggnadsminnen:

- Möllerydsstugan
- Backagården i Hakarp
- Johannishus slott
- Tromtö herrgård
- Jordö Missionshus
- Ekholms fotoateljé
- Ronneby brunn

Kyrkliga kulturminnen

Samtliga av de tretton kyrkomiljöer som finns i Ronneby kommun är skyddade som så kallade kyrkliga kulturminnen. Det är följande kyrkomiljöer som berörs i Ronneby kommun:

- Backaryds kyrka
- Bräkne-Hoby kyrka
- Bredåkra kyrka
- Edestads kyrka
- Eringsboda kyrka
- Förkärla kyrka
- Heliga kors kyrka
- Hjortsberga kyrka
- Kallinge kyrka
- Listerby kyrka
- Möjleryds kyrka
- Saxemara kyrka

- Ölnehults kyrka

3.6.3 Skyddad kulturegendom

Kulturegendom som är av stor betydelse för vårt kulturarv behöver skyddas i händelse av krig. Det kan till exempel vara värdefulla byggnader, minnesmärken, arkeologiska miljöer och vetenskapliga samlingar. Det kan också handla om bibliotek, arkiv och andra platser där kulturegendom förvaras.

Länsstyrelsen har i uppdrag att både märka upp viss kulturegendom och att ha en plan för undanförsel av betydelsefull kulturegendom i länet. Planeringen av undanförsel sker i samråd med Försvarsmakten.

Kulturegendomen märks ut med det internationella kännetecknet för kulturegendom, den blåvita skölden. Användningen av skölden är skyddad enligt folkrätten. Det är Riksantikvarieämbetet som ger tillstånd till utmärkningen. Både privat och statligt ägda kulturegendomar kan vara aktuella för utmärkningen.

I Ronneby kommun är följande kulturegendomar utvalda:

- Brunnsparken
- Heliga kors kyrka
- Hjortsberga gravfält och kyrkomiljö
- Möllerydsstugan
- Johannishus slott
- Björketorpsstenen
- Blekingearkivet
- Västra vång

3.6.4 Immateriellt kulturarv

Immateriellt kulturarv är traditioner, seder och bruk, som har överförts mellan generationer. Till exempel olika former av hantverk, ritualer, musik och berättelser. Immateriellt kulturarv är bortom nationsgränser, ständigt levande och i förändring. I

december 2021 beslutade Unescos kommitté för tryggande av det immateriella kulturarvet att uppta den nordiska klinkbåtstraditionen till Unescos representativa lista över mänsklighetens immateriella kulturarv. Saxemara båtvarv har använt sig av klinkbyggnadstekniken vid många av sina kunduppdrag, inte minst för de Folkbåtar som byggts vid varvet.

3.6.5 Orternas kulturmiljöer

Ronneby tätort

Inom och i anslutning till Ronneby tätort finns förhistoriska miljöer med gravfält, boplatser och fornborg från framförallt järnåldern. Detta vittnar om områdets betydelse och brukande redan före den medeltida stadens etablering vid Ronnebyåns vattenfall med åns krökning som naturligt skydd för den då nya bebyggelsen.

Heliga Kors kyrka från tidig medeltid och stadsdelen Bergslagen är kulturhistoriskt värdefulla. Den medeltida stadens karaktär finns bevarad genom gatunätet i denna del av staden. Delar av Ronneby innerstad är bygd på sin medeltida föregångare som delvis finns i ett kulturlager som är begravt under befintlig bebyggelse.

Stadsdelen Blekan är tillsammans med Brunnsparken, Rönninge, Ronnebyån och Karön riksintresse för kulturmiljövården. Här finns bebyggelse och miljöer som har stark samhörighet med Ronnebys kurortsepok. Verksamheten anses under sin storhetstid ha varit en av de främsta inom svensk brunnsepok. Både bebyggelsen och sambandet med Ronnebyån som stråk och funktion är viktiga beståndsdelar i kulturarvet.

Ronneby brunnspark är skyddad som länets enda kulturresevat.

Stadens årsringar från olika tidsepoker är värden som är viktiga att ta tillvara i planeringen och utvecklingen av staden. Stadens både äldre och yngre kulturmiljöer är på detta sätt en värdefull

framtidsresurs med potential att skapa en djupare förankring för stadens invånare.

Kallinge

De gamla bruksmiljöerna påminner om en särskild tid i ortens och landets historia, men det finns också tecken på att människor bott i Kallinge i långa tider dessförinnan. I Hasselstad finns fornlämningar i form av resta stenar och domarringar som ger det böljande landskapet en extra dimension. Kallinge som ort kommer ursprungligen från två olika byar på var sin sida av Ronnebyån. På den östra sidan fanns Kalleberga vars radby fortfarande går att utläsa i bebyggelsen. På den västra sidan låg Häggatorp där flera ursprungliga gårdsbyggnader finns kvar, inbäddade i den yngre bebyggelsen. Kallinge karaktäriseras av den expansiva period som inleddes då Kockums bruksverksamhet skapade nya arbetstillfällen från 1800-talets senare del och framåt i tiden. Både bruksmiljöerna som helhet och även enskilda byggnader så som brukskapellet påminner om industriernas inflytande på bebyggelseutvecklingen.

Nästa expansiva period inleddes under 1940-talets mitt då Blekinge flygflottilj anlades på Bredåkra hed. Detta innebar ett förhållandevis intensivt bostadsbyggande de kommande årtiondena. Den omfattande utbyggnaden har inneburit att det runt om i Kallinge finns flera goda exempel på tidstypisk arkitektur från 1930-talet och fram till 1970-talet. Många bebyggelseområden i orten har också kvar en märkbar del av sin ursprungliga karaktär. Perioden speglas också i offentliga byggnader så som det före detta kommunalhuset där detaljarbete och material håller en hög kvalitet.

Bräkne-Hoby

Det är som sockencentrum i en rik jordbruksbygd som Bräkne-Hoby kan spåra sitt ursprung. Stora delar av orten har en bibehållen ålderdomlig karaktär i fråga om både vägnät och bebyggelse. Den sydöstra delen av Bräkne-Hoby omfattas av riksintresse för kulturmiljövården då den speglar ett sockencentrums framväxt till en förindustriell centralort och kommuncentrum. Riksintresset innefattar ett flertal bevarade

offentliga byggnader från 1700-, 1800- och 1900-talet. Bland annat ingår Bräkne-Hoby kyrka och Tingsgården i den utpekade bebyggelsemiljön tillsammans med skolmiljöer som förmedlar svenskt skolväsendes historia ur flera perspektiv.

Riksintresseområdets placering i landskapet för att det kan upplevas både från den gamla riksvägen och från den modernare europavägen E22. Riksintressets sammanhang i landskapet gör det känsligt för en indirekt påverkan. Bräkne-Hoby kyrka och Tingsgården utgör landmärken i bygden och skapar ett ur landskapssynpunkt attraktivt skyltfönster från europaväg E22. Detta öppna landskapsrum mellan europavägen och samhället är viktigt att bevara obebyggt.

Söder om europavägen E22 går delar av Kongsliden som påminner om den gamla körvägen längs kusten genom Blekinge. Delar av den gamla kustvägen är fortfarande möjlig att vandra till fots och en tillgång i landskapet. Även Häradsvägen genom Bräkne-Hoby har en bibehållen karaktär som med sina autentiska värden starkt bidrar till upplevelsen och det gamla sockencentrumet. Även yngre tiders trafikleder bär med sig ett kulturhistoriskt arv så som gamla riksvägen mellan Ronneby och Karlshamn. I sin sträckning och utformning är den gamla riksvägen förbi Bräkne-Hoby ett tydligt minne från 1900-talets folkliga bilism.

Järnavik

Järnavik har sedan medeltiden varit en viktig hamn för de småländska bönderna som transporterade bland annat järn, spannmål och timmer till Järnavik för vidare transport ut mot Europa. Byggnader från tiden som utskeppningshamn under sekelskiftet runt år 1900 är packhuset i hamnen, dykdalber i den inre delen av viken samt skeppsbyggmästarens villa. Dessa byggnader är starkt identitetsskapande för Järnavik. De flesta äldre småhusen utmed byvägen byggdes av sjöfolk eller varvets timmermän under slutet av 1800-talet.

Det finns många fornlämningar inom området. Dessa härrör främst från brons- och järnålder och utgörs av bland annat stensättningar och rösen ofta belägna på höjdryggarna ut

mothavet. Även yngre lämningar präglar delar av miljön i form av stridsvärn från beredskapstiden då den så kallade Per-Albin-linjen byggdes ut längs Skånes och Blekinges kust.

Saxemara

I Saxemara finns en centralt belägen kyrka som uppfördes under 1930-talet. Bebyggelsen är varierad med inslag av äldre bostadshus från slutet av 1800-talet och det tidiga 1900-talet. Här finns också Saxemara båtvarv som är av regionalt intresse för kulturmiljövården. Varvsbyggnaderna har byggts ut i omgångar men har behållit karaktären från tidigt 1900-tal samt det traditionella arbetssättet för att tillverka träbåtar. Varvet har en fin närmiljö och en nyligen antagen detaljplan syftar till att skydda varvets kulturhistoriska värden och samtidigt möjliggöra för varvsverksamhet. Varvet är idag en småbåtshamn och ambitionen i detaljplanearbetet är att området ska kunna vara ett besöksområde för att uppleva kulturmiljön, samt fungera som en samlingsplats och utgångspunkt för turism såsom skärgårdstrafik och guideturer.

Johannishus

Johannishus åsar ingår i ett riksintresseområde för kulturmiljövården som bland annat karaktäriseras genom den rika förekomsten av järnåldersgravfält. Längs åsen finns ansamlingar av fornminnen som visar på att människor har bott och verkat här under mycket lång tid. Ett exempel på detta kan vara den så kallade Björketorpsstenen. Här har fler sensationella föremål påträffats, bland annat Blekinges största skattfynd och ”guldgubbarna” i byn Västra Vång. Johannishusåsen visar tydliga spår efter hur slottets stordriftsjordbruk präglade landskapet på 1600-talet och är utpekad som riksintresse för kulturminnesvården. Även Hjortsberga kyrka med kringmiljö ingår i riksintresseområdet. Här återfinns också omfattande fornlämningsmiljöer som i många fall är väl bevarade.

Listerby

Ortens medeltida ursprung finns i den gamla kyrkbyn med historiskt centrala funktioner längs den gamla byvägen. Listerby omges av riksintresseområden för kulturmiljövården med

förlängningen av Johannishus åsar på den västra sidan och Förkärla centralbygd på den östra. Området är rikt på fornlämningar från olika tidsåldrar som visar på att människor levt och brukat platsen under mycket lång tid. I den yngre bebyggelsestrukturen är 1960- och 1970-talens omvandling tydlig då bebyggelsen utökades söderut med ny skola och bostadsbebyggelse. Listerby kyrka är en central punkt i landskapet för obrutna siktstråk och förståelsen för landskapets kontinuitet.

Backaryd

Runt Backaryd finns fornlämningar och kulturhistoriska lämningar som vittnar om att området har varit bebyggt under mycket lång tid. Kyrkan från 1799 är tillsammans med den fristående klockstapeln på vardera sidan om Värendsvägen är karaktäristiska landmärken i bebyggelsen. I samhället finns exempel på bebyggelse från sekelskiftet runt år 1900 och framåt som visar på samhällets modernare framväxt. Ortens roll som stationsort längs Bredåkra-Tingsryds järnväg är fortfarande synbar då stationshuset finns kvar samtidigt som den gamla järnvägsbanken som idag fungerar som promenadstråk. Delar av bebyggelsen har en bibehållen karaktär med tydliga årsringar från sekelskiftets trähusarkitektur fram till 1960-talets folkhemsgestaltning.

Hallabro

De historiska lämningarna runt Hallabro visar på äldre tiders kolonisering av skogsbygderna. Orten växte fram längs den viktiga handelsvägen som förband Värendsbygden i Småland med Ronneby. Rutten var en viktig handelsväg för utskeppning av varor från Ronneby och Hallabro blev ett av flera rastställen längs vägen. Hallabro fungerade som bytesstation för den tidiga posttjänstens ryttare och snart växte ett mindre samhälle fram. I samhällets norra spets ligger hembygdsgården Vannslätten som med sin äldre bebyggelse speglar en livsmiljö och verksamhet på en mindre gård som den kunde se ut under 1940-talet. I Hallabro finns flera goda exempel på oförvanskad bostadsarkitektur från folkhemsepoken.

Eringsboda

Eringsboda har en lång historia med koppling till delar av Småland som var folkrika under forntid och medeltid. I skogarna runt Eringsboda finns många lämningar som visar att området varit bebott under lång tid. Bland annat finns ruiner efter torp, linberedningsplatser, tjärdalar och en stor mängd stenmurar och rösen. Orten har vuxit fram vid landsvägen mellan Tving och Linneryd och var fram till 1939 även stationsort vid den tidigare Nättraby-Alnaryd-Elmeboda järnväg, även kallad Krösnabanan. Den gamla banvallen genom samhället ersattes av länshuvudvägen som idag heter Karlskronavägen. Utformningen av samhällets 1900-talsbebyggelse bär tydliga spår av vägens bebyggelse då affärer och hotell tydligt orienterats gentemot huvudvägen. I Eringsboda finns flera goda exempel på trähus från tidigt 1900-tal till 1960-talets folkhemsbebyggelse.

Kulturmiljöer i våra landsbygder, kust och skärgård

Landsbygden i Ronneby präglas av naturlandskapets övergång från kustbygd till skogsbygd. Huvuddelen av de forntida fynden hittas i dalbygden, strax innanför kusten. Även skogsbygden rymmer ett rikt och komplext kulturarv med en mängd torpbebyggelse med bevarande odlingslämningar. Längs vattendrag finns också kulturmiljöer som vittnar om åarna som betydelsefulla kommunikationsleder och kraftkällor.

Blekingarna levde länge på vad jorden, skogen, havet och stenbrotten gav. I kustzonen kan man än idag skönja de små fiskelägena och stenbrotten har på sina ställen skapat en unik miljö. I mellanbygdens sjörika landskap finns flera större byar och ensamgårdar. En del av landsbygdens bebyggelse härstammar från 1800-talet, så som skolhus och missionshus. Dessa används idag ofta som samlingslokal eller är ombyggda för annat ändamål. Huvuddelen av kommunens riksintressen finns inom landsbygderna. Framförallt är de kopplade till natur, kultur och friluftsliv.

Skärgårdens kulturmiljöer karaktäriseras till stor del av bebyggelsen på olika öar så som brunnsvillorna på Karön men också av 1900-talest småskaliga fritidshusbebyggelse på

exempelvis Steköarna. Fyrar, sjömärken och ekonomibyggnader för fiske och sjöfart är karaktäristiskt för Blekingekusten. Det finns även en dold kulturmiljö under havets yta i form av otaliga skeppsvrak varav kung Hans skepp Gribshunden som förliste 1495 är ett av de mer omtalade.

3.6.6 Kommunens skydd av kulturmiljöer

I Ronneby stad är till exempel stadsdelarna Bergslagen och Blekan områden där det gäller särskilda bestämmelser om hur man får ändra utseendet på sitt hus. Det finns fler platser i kommunen med särskilda bestämmelser i gällande detaljplan, t.ex. Röda stån i Kallinge. Flera hus runt om inom kommunen kan vara utpekade som kulturhistoriskt värdefulla i olika bebyggelseinventeringar. Detta gäller även om de inte är utpekade i detaljplan.

[Klicka här för att läsa vägledning om Blekans kulturmiljöer](#)

[Klicka här för att läsa väglednings om Bergslagens kulturmiljöer](#)

3.7 Jordbruksmark

Se kartbilaga - Karta 3.7

Avsnittets koppling till Agenda 2030.

Inriktning

- Nya utpekade områden planeras i möjligaste mån i skogsmark framför jordbruksmark för livsmedelsproduktion.
- Ny bebyggelse ska lokaliseras till befintliga bebyggelsestrukturer för att brukningsvärd jordbruksmark så

långt möjligt ska kunna bevaras.

- Verka för kombinerad markanvändning vid etablering av solcellsanläggningar på jordbruksmark.

Jordbruksmarken är av nationell betydelse. Det innebär att det enbart är bebyggelse och exploatering av väsentligt samhällsintresse som inte kan tillgodoses på annan plats som kan lokaliseras på brukningsvärd jordbruksmark. I begreppet jordbruksmark ingår både åkermark, betesmark och slåtteräng.

En stor del av våra växt- och djurarter finns i slåtter- och betesmarker samt i åker- och vägrenar, åkerholmar, våtmarker och andra småbiotoper. Den biologiska mångfalden och kulturmiljöerna är beroende av ett fortsatt jordbruk, men också av vilka metoder som används. Bland annat är betande djur en förutsättning för att bevara artrika betesmarker.

Jordbruket i Ronneby kommun är främst koncentrerat till kust och mellanbygd där dalgångarna utgör produktiv jordbruksmark som främst utgörs av slåtter och betesvall. Det småskaliga jordbruket med mycket ängs- och betesmarker är särskilt värdefulla som ekosystemproducenter. I Ronneby kommun odlas mest slåtter- och betesvall.

Brukningvärd jordbruksmark

Enligt Jordbruksverket kan all jordbruksmark som det söks stöd för ses som brukningvärd. Mark som tidigare har brukats kan även den anses vara brukningvärd även om den inte används i dagsläget.

Väsentligt samhällsintresse

Ett väsentligt samhällsintresse är något som samhället som helhet kan dra nytta av och bör ses både utifrån ett lokalt, regionalt och nationellt perspektiv. Ett väsentligt samhällsintresse för Ronneby kommun är exempelvis:

- Strategisk bostadsförsörjning och tätortsutveckling i ett större sammanhang (mer än ett fåtal bostäder).
- Utvecklingsbehov för befintliga verksamheter.
- Företagsetableringar som tillskapar fler än enstaka arbetstillfällen.
- Byggnader och anläggningar av allmänintresse såsom skolor och allmänna vägar utgör alltid väsentligt samhällsintresse.
- Strategiska etableringar som behövs för att t.ex. förbättra underlaget för kollektivtrafik, service eller utnyttja befintlig bebyggelse och infrastruktur.
- Landsbygdsutveckling för att stärka befintliga noder.

Annan mer lämplig placering

Det är inte tillräckligt skäl att den bebyggelse som planeras syftar till att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse för att det ska vara tillåtet att ta jordbruksmark i anspråk. Det krävs dessutom att behovet inte kan tillgodoses på ett från allmän

synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Översiktsplanen pekar ut de områden som bedöms vara viktiga för utvecklingen av tätorter och det lokala näringslivet. Några av de föreslagna utbyggnadsområdena ligger inom område för brukningsvärd jordbruksmark.

För att minska behovet av att ta jordbruksmark i anspråk eftersträvas en förtätning av befintliga tätorter och samhällen istället för att planera ny bebyggelse på jungfrulig mark. Nya områden har i möjligaste mån planerats i skogsmark framför jordbruksmark. För varje enskilt område har en avvägning gjorts mellan de allmänna intressena att bevara brukningsvärd jordbruksmark och att främja en god ekonomisk tillväxt, en effektiv konkurrens och bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

Det har också undersökts om allmänna intressen, ekonomisk tillväxt och bostadsförsörjning kan tillgodoses på annat sätt. De utpekade utbyggnadsområdena ska användas för de ändamål som de är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov.

I de fall där exploatering föreslås på jordbruksmark har bedömningen gjorts att platsens närhet till befintlig bebyggelse, service och starka transport- och kollektivtrafikstråk väger tyngre än att bevara jordbruksmarken och istället sprida nya investeringar över ett större område.

Klassning och metodik för värdering av brukningsvärd jordbruksmark

Ronneby kommun har låtit ta fram en klassning av jordbruksmarken inom kommunen. Klassningen av brukningsvärd jordbruksmark är ett verktyg för kommunen vid utpekande av den framtida markanvändningen. Det indikerar var lågt respektive högt värderade jordbruksblock finns och bidrar till att kunskap i de prioriteringar och avvägningar som görs samt påvisa var exploatering kan riskera minst påverkan.

Klassningen är gjord utifrån tre parametrar på jordbruksmark som ingår i Jordbruksverkets jordbruksblock;

- God arrondering (åkrarnas läge i förhållande till varandra i ett lantbruk)
- Närhet till jordbrukscentrum
- Marker nära djurhållande gårdar

Klassningen visar att den högst värderade jordbruksmarken finns sydost om Ronneby tätort och norr och söder om Bräkne-Hoby. Öster om Kallinge finns också värdefull jordbruksmark. Nordväst om Ronneby finns värdefulla jordbruksmarker vid Lilla och Stora Silpinge och längs riksväg 27. Det är här den största koncentrationen av djurgårdar finns samt närhet till jordbrukscentrum.

Hållbart jordbruk

Klimatförändringar kan få stor påverkan på jordbruket. Torka kan ge sämre skördar, ökade skadedjursangrepp, ökad vattenförbrukning, försaltning och påverkan på biologisk mångfald. Översvämning och skyfall kan orsaka ökad övergödning och produktionsbortfall. Åtgärder som gör att vatten uppehåller sig längre i landskapet såsom våtmarker och vattenmagasiner, dammar, översilnings- och utjämningsytor leder till ökad motståndskraft mot klimatförändringar. Våtmarker kan även anläggas för att fungera som bevattningsdammarna vilket gör lantbruket och djurhållning mindre känsligt för torka samt skapar buffert av vatten i landskapet.

Vidare gör klimateffekterna i världen att den svenska jordbruksmarken blir mer värdefull. Ett varmare klimat kan också gynna det svenska jordbruket med längre odlingssäsong. Lokal matproduktion minskar behovet av transporter och därmed klimatpåverkan och ökad självförsörjningsgrad ger även större stabilitet.

Med stora ytor och högt energibehov är lant- och jordbruksfastigheter optimala för att kunna dra nytta av

solenergi. Jordbruksområden kan fortfarande brukas under drift och därefter kan de återställas till ursprunglig markanvändning.

3.8 Skogsbruk

Avsnittets koppling till Agenda 2030

Inriktning

- Vid exploatering av skogsmark ska hänsyn tas till naturvärden, möjliga spridningskorridorer och rekreation.
- Verka för att ekosystemtjänster från skogen integreras vid planering, byggande och förvaltning.

Skogsmarken har inte status som riksintresse, men är av nationell betydelse. Åtgärder som påtagligt försvårar ett rationellt skogsbruk bör undvikas. Ungefär tre fjärdedelar av Ronneby kommuns markyta består av skogsmark, det är framförallt barrskogar med produktionsmål som dominerar. Kommunen hyser en relativt stor andel ädellövskog, 11 % av kommunens markyta. Denna skog är mycket värdefull både ur biologiskt och rekreativt avseende. Ädellövsskogen återfinns framförallt i kustområdet och vid Bräkneåns dalgång.

Kommunens skogsinnehav består av park- och tätortsnära skog, hänsynsmark och produktionsskog. I den park- och tätortsnära skogen bedrivs inget kommersiellt skogsbruk, utan syftet med skötseln är att skapa tillgänglig skog för rekreation. I hänsynsmarken ingår mark som är skyddad exempelvis genom Natura 2000, naturreservat, biotopskydd, naturvårdsavtal, nyckelbiotoper, ädellövskog, hållmarker och myr. Produktionsskog utgör ungefär en fjärdedel av kommunens innehav av skogsmark. Ronneby kommun har en skogsstrategi antagen av kommunfullmäktige och en miljöcertifierad skogsskötsel som handlar om att bedriva ett långsiktigt och uthålligt skogsbruk med hänsyn till miljö, sociala intressen och produktion.

[Klicka här för att läsa Ronneby kommuns skogsstrategi.](#)

Hållbart skogsbruk

Klimatförändringar innebär stora utmaningar för skogen och vårt sätt att bruka den. Ett skogstillstånd som är mer klimatanpassat när det gäller trädslagsblandning, skötselmodeller och tekniker är önskvärt och skulle ge oss ett förbättrat skydd och en annan beredskap.

Sett ur ett klimatperspektiv är den ensidiga produktiva skogen där ett aktivt skogsbruk bedrivs kommunens viktigaste skog. Denna skog växer ungefär dubbelt så snabbt och bär dubbelt så stora volymer och därmed dubbelt så mycket koldioxid per ytenhet som hänsynsskogen. Å andra sidan är en blandad och skiktad skog mer resilient, dvs. motståndskraftig och lättare att

forma om efter hand, jämför med att nyanlägga skogar med bara ett trädslag på stora arealer.

Skogen är en viktig livsmiljö för olika djur- och växtarter, källa till förnybara råvaror och värdefull för friluftsliv och rekreation. Skogsmark erbjuder ett flertal viktiga ekosystemtjänster.

[Läs mer om ekosystemtjänster i avsnitt 5.1.1 Grön- och blåstruktur.](#)

4. Planeringsinriktning

För en hållbar utveckling av Ronneby kommun med sikte på 2045 har fokusområden och en utvecklingsinriktning tagits fram.

4.1 Fokusområden

4.1.1 Agenda 2030, strategiska målområden och fokusområden för ett hållbart Ronneby 2045

De globala målen är 17 ambitiösa och universella mål som antogs av världens ledare 2015. Målen ska bidra till socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling och vara uppnådda till år 2030 i världens alla länder. De tre dimensionerna av hållbar utveckling, det vill säga de ekonomiska, sociala, och miljömässiga dimensionerna, var en viktig utgångspunkt i framtagna av de globala målen. De tre perspektiven genomsyrar målen för att skapa hållbar, inkluderande och

De globala målen

rättvis utveckling för alla. Flera av målen är beroende och direkt kopplade till varandra.

Ronneby kommun har en kommunövergripande vision och arbetar med strategiska målområden. De strategiska målområdena har en direkt koppling till de globala målen. Översiktsplan 2045 tar avstamp i visionen och de strategiska målområdena från 2021.

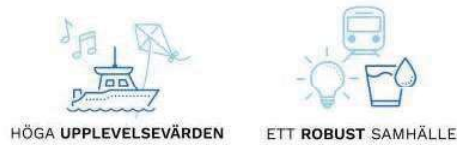
Tre av de strategiska målen har stor bäring på den fysiska planeringen:

- **Barn och ungas behov**
- **Attraktiv och trygg livsmiljö för alla**
- **Tillväxt och näringslivssamverkan**

Utifrån dessa tre mål har nio fokusområden formulerats vilka anger riktningen för översiktsplanens arbete för en hållbar utveckling av Ronneby kommun.

*Vision för Ronneby kommun
med strategiska målområden*

RONNEBY 2045

4.1.2 Fokusområden för översiktsplan Ronneby 2045

- Livskraftig natur
- Höga upplevelsevärden
- Ett robust samhälle
- Levande landsbygder
- Hög livskvalité
- Hållbar bebyggelseutveckling
- Konkurrenskraft och tillväxt
- Effektivare infrastruktur
- Ett inkluderande samhälle

De nio fokusområdena är ömsesidigt beroende av varandra och behöver därför förstås som en helhet för ett hållbart Ronneby.

Livskraftig natur

En livskraftig natur handlar om att ha fungerande ekosystem där djur och växter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga

bestånd. Robusta ekosystem kan skydda oss mot förändringar och är en försäkring inför framtida behov. Biologisk mångfald är avgörande för att ekosystem ska fungera och göra nytta som att rena vatten och luft, lagra kol, ge hälsa och rekreation samt pollinera våra grödor.

Genom att fortsätta beakta våra höga naturvärden, erbjuda attraktiva grönområden och utveckla gröna och blå stråk skapas sammanhängande strukturer som är viktiga för människor, djur och växter.

Höga upplevelsevärden

Höga upplevelsevärden handlar om att kunna erbjuda en innehållsrik och aktiv fritid med ett utbud som motsvarar efterfrågan hos kommunens invånare. Det handlar också om att lyfta Ronnebys tillgångar i form av den historiska närvaron, de unika kulturmiljöerna och den vackra naturen. Det är av stor betydelse att uppmärksamma vår unika kust- och skärgårdsmiljö, vårt levande kulturliv och skapa evenemang, upplevelser och besöksmål som tilltalar både boende, besökare och näringsidkare under årets alla årstider.

Ett robust samhälle

Genom att planera för och bygga ett robust och resilient samhälle kan vi hantera utmaningar och kriser och motstå kommande förändringar och effekterna av dessa. Att stärka grundläggande funktioner som energiförsörjning, kommunikationer, transporter, tillgången till livsmedel och dricksvatten är av stor betydelse. Vi behöver anpassa bebyggelseutvecklingen till ett förändrat klimat och se till att det finns en beredskap i planeringen som bidrar till att mildra och hindra effekter av klimatförändringarna.

Ett robust samhälle innefattar även att stärka medborgarnas förutsättningar för en god hälsa. Hälsofrämjande och förebyggande arbete är därför ett strategiskt val både för att klara kommande generationers välfärd och framtida kriser. Det civila samhället behöver få förutsättningar att verka och tillåtas att fortsatt vara en viktig del i arbetet med att göra människor

delaktiga samt bidra till samhällsutveckling, välfärd och vara ett stöd vid kriser.

Levande landsbygder

Landsbygderna är olika platser med olika identiteter. För att skapa möjligheter för människor, att med god livskvalitet, leva, bo och verka i våra landsbygder behöver vi ta del av lokal kunskap och kännedom. Planeringen och utvecklingen av landsbygderna bör därför uppmärksamma behov, utmaningar och drömmar som upplevs här. Genom att också stärka de regionalt utpekade strategiska noderna med ett mer utvecklat utbud som tilltalar både boende, besökare och näringsidkare skapas förutsättningar för levande landsbygder.

Hög livskvalitet

Livskvalité handlar om både fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. Att erbjuda hög livskvalité handlar om att fortsätta främja närheten och tillgängligheten till offentlig och kommersiell service, arbete, rekreation och fritidsaktiviteter. Det handlar också om att erbjuda hälsosamma-, trygga livsmiljöer, attraktiva boendemiljöer med närhet till gröna områden och skapa förutsättningar för en trivsam vardag i livets alla skeden. Genom att främja dessa skapas goda förutsättningar för en jämlik hälsa där medborgarna mår bättre både fysiskt och psykiskt.

Ett inkluderande samhälle

Både fysiska och sociala strukturer påverkar möjligheten till ett inkluderande samhälle. Genom att planera för och erbjuda god samhällsservice, trygga och tillgängliga livsmiljöer samt gemensamma mötesplatser med en god gestaltad miljö som främjar integration skapar vi förutsättningar för platser där vi kan bo, leva och verka hållbart tillsammans.

Genom att tidigt identifiera och stärka sociala aspekter som mångfald, trygghet, jämställdhet, barn- och äldres perspektiv och universell utformning i våra samhällsbyggnadsprocesser kan vi utveckla boende- och livsmiljöer i riktning mot ett socialt inkluderande samhälle.

En inkluderande samhällsbyggnadsprocess där flera perspektiv förmedlas är i sig avgörande för utformningen av människors livsmiljö. Det bidrar till att människor känner sig mer delaktiga i utvecklingen, vilket kan öka känslan av tillhörighet till platsen.

Hållbar bebyggelseutveckling

En hållbar bebyggelseutveckling handlar om att planera för utveckling av våra tätorter, landsbygder och infrastrukturen för att möta behoven hos de som bor och verkar i kommunen, skapa ett samhälle för alla och minska påverkan på klimat och miljö. Genom att förädla och komplettera och bygga vidare på den infrastruktur som finns kan resurseffektivt byggande skapas. Vid förädling och komplettering skapas mer underlag för både kommersiell och offentlig service och ett minskat behov av energi och transporter.

Komplettering av bebyggelse bör ske på ett sådant sätt att kulturmiljön beaktas och att strukturen inte blir för tät på bekostnad av att grönska- och rekreationsområden försvinner. Förädling av stadsmiljöns kvaliteter prioriteras, både när det gäller gestaltning och funktion. God gestaltning av de offentliga rummen stärker Ronnebys identitet och kommunens attraktionskraft. Blandade boende- och upplåtelseformer främjar integration och ger en möjlighet att erbjuda bostäder under livets alla skeden.

Konkurrenskraft och tillväxt

Konkurrenskraft och tillväxt handlar om att skapa förutsättningar för ett hållbart näringsliv och företagande samt stärka Ronneby som plats. Näringslivet är en viktig motor för kommunens tillväxt, attraktivitet och arbetsmarknad. Ronneby kommuns strategiska placering mitt i länet med bra kommunikationer ger ett stort etableringsintresse som behöver bemötas genom att erbjuda attraktiva lägen för olika företag och branscher. Att vara konkurrenskraftig innebär också att det finns en matchning mellan kompetens och utbud på arbetsmarknaden.

Genom att förstärka platsvarumärket Ronneby, förbättra förutsättningarna för befintlig handel och utveckla centrum till en attraktiv stadskärna för både boende, besökare och näringsidkare kan bilden av Ronneby stärkas. Genom att ta tillvara på Ronnebys attraktionskraft finns förutsättningar för en hållbar och växande besöksnäring och en stor potential att locka nya invånare och fortsätta vara en attraktiv boendekommun i livets alla skeden.

Effektiv infrastruktur

För ett väl fungerande och hållbart samhälle och ett starkt näringsliv är en väl utbyggd och effektiv infrastruktur en av de viktigaste förutsättningarna. Infrastruktur är allt ifrån vägar, kollektivtrafik, laddstationer och ledningar (VA, fiber, el och fjärrvärme).

Starka kollektivtrafikstråk skapar närhet i staden, kopplar samman landsbygder och stad samt stärker de regionala förbindelserna. En öppenhet för nya transportlösningar samt att eftersträva effektiva bytespunkter mellan olika transportslag främjar en hållbar och kombinerad mobilitet. Flygplatsen är av stor betydelse för att knyta ihop Ronneby kommun med övriga delar av Sverige och omvärlden. Hållbara lösningar som minskar persontransporternas och varutransporternas miljö- och klimatpåverkan ska eftersträvas.

4.2. Utvecklingsinriktning

Se kartbilaga - Karta 4.2

Utvecklingsinriktningen visar de viktigaste strategiska sambanden och den långsiktiga intentionen för utveckling av bebyggelse, kommunikationer, natur och friluftsliv i kommunen. Sambanden är redovisade översiktligt för att visa på generella riktningar och inte exakt utbredning.

4.2.1 Bebyggelse

Ronneby kommun ska fortsätta utvecklas som boendeort och erbjuda attraktiva boendemiljöer med ett varierat bostadsutbud. Kust- och sjönära bostadsbebyggelse kan erbjudas i Ronneby. Näringslivet ska ges möjlighet att växa och ny verksamhetsmark erbjudas för att möjliggöra expansion och nyetablering.

I Ronneby kommun finns nio tätorter fördelade över hela kommunen, men med en viss förskjutning mot kusten. Ronneby är kommunens centralort med fullskaligt serviceutbud och resterande åtta orter är serviceorter med fullt eller begränsat serviceutbud.

Verksamhetsmark planeras i huvudsak utanför centralorten och i anslutning till serviceorterna samt utmed de stora kommunikationslederna väg E22 och riksväg 27. Här finns ofta utbyggd infrastruktur, medan teknisk försörjning kan behöva tillkomma. Intill redan befintliga etableringar kan ytterligare etablering ske och skapa kluster vilket gynnar näringslivsutvecklingen.

I anslutning till den nya trafikplatsen Vambåsa på norra sidan av väg E22 vid den östra kommungränsen, finns förutsättningar att skapa ett nytt verksamhetsområde. Samarbete med Karlskrona kommun kan göra området än mer expansivt.

Bostadsmark och service planeras i huvudsak till centralorten och serviceorterna. Kust- och sjönära lägen pekas ut för bostadsbebyggelse. Efterfrågan på bostäder förväntas vara störst i de södra kommundelarna. Vissa serviceorter och områden kopplas till varandra i par och ses i ett sammanhang med möjlighet att komplettera varandra gällande bland annat offentlig och kommersiell service.

Ronneby fortsätter vara centralorten i kommunen. Större tillskott av nya bebyggelseområden för bostäder planeras söder om tätorten i ett stråk mot Aspan likväl som Saxemara. Det finns även viss möjlighet att förädla och komplettera bebyggelsen inom tätorten. Utbyggnad och utveckling av verksamheter sker framförallt vid den östra och västra infarten.

Kallinge fortsätter utvecklas som serviceort. Större tillskott av nya bebyggelseområden planeras söder om tätorten och det finns även viss möjlighet att förädla och komplettera bebyggelsen inom tätorten. Befintligt bostadsbestånd kompletteras för att skapa ett varierat utbud av bostadsformer. De västra delarna av Kallinge utmed Rv 27 pekas ut för verksamhets- och företagsetableringar.

Bräkne-Hoby och Järnavik ses i ett sammanhang och bedöms komplettera varandra. Bräkne-Hoby fortsätter utvecklas som serviceort medan Järnavik utvecklas som värdekärna för friluftsliv och besöksnäring. Större tillskott av nya bebyggelseområden planeras i både Bräkne-Hobys östra och västra delar och det finns även viss möjlighet att förädla och komplettera bebyggelsen inom tätorten. I Järnavik pekas ett område ut för möjlig reträtt av infrastruktur, verksamhet och bostäder.

Johannishus och Listerby ses i ett sammanhang och fortsätter utvecklas som serviceorter. De två expansiva orterna orienterar sig mot varandra med E22 i mitten. Orterna föreslås utvecklas vad gäller bostadsutbyggnad, kommunikationer och service. Befintligt bostadsbestånd föreslås kompletteras för att skapa ett varierat utbud av bostadsformer. Mindre verksamhetsområden planeras i nära anslutning till E22.

Backaryd och Hallabro ses i ett sammanhang och fortsätter utvecklas som serviceorter. De kompletterar varandra och försörjer kommunens nordvästra del. Efter omläggningen av Rv 27 kommer både Hallabro och Backaryd få nya förutsättningar för attraktiva boendemiljöer då samhällenas centrum blir mindre påverkade av genomfartstrafik. Befintligt bostadsbestånd föreslås kompletteras för att skapa ett varierat utbud av bostadsformer. Genom utbyggnad av bostäder och verksamheter inom och i orternas utkanter kan offentlig och kommersiell service bevaras och stärkas.

Eringsboda utvecklas i sin funktion som serviceort för de nordöstra delarna av kommunen. Genom möjlighet till utbyggnad av bostäder stärks underlaget för befintlig service samtidigt som det ger möjlighet till utökad service och kollektivtrafik. Befintligt bostadsbestånd kompletteras för att skapa ett varierat utbud av bostadsformer.

Saxemara utvecklas i sin funktion som serviceort för den mellersta kusten. Saxemara är en attraktiv bostadsort och mer bostadsbebyggelse väster om bykärnan, mot Spjälkö, förväntas

kunna skapa underlag för utökad service på orten. I Saxemara pekas ett område ut för möjlig reträtt av service och bostäder.

4.2.2 Kommunikationer

Ronnebys strategiska läge vad gäller infrastruktur och kommunikationer bidrar till dess attraktionskraft. Ett effektivt transportsystem och hållbara kommunikationer är viktiga delar för företagsetableringar och att fortsätta attrahera arbetskraft och vara en attraktiv boendeort.

De huvudsakliga kommunikationsstråken i kommunen följer Blekinge kustbana, E22 och riksväg 27. Huvuddelen av förändringarna i markanvändning föreslås utmed dessa stråk. Utmed E22 och riksväg 27 finns områden med särskilt goda förutsättningar för verksamheter. I anslutning till järnvägen och flygplatsen finns dessutom förutsättningar för att skapa en nod för kommunikationer och ett verksamhetsområde, kallat Knutpunkt Blekinge. Ronneby Airport och grannkommunernas hamnar är viktiga funktioner för kommunens och regionens goda transportsamband.

En rätare Blekinge kustbana pekas ut och kräver att det finns två parallella system genom Blekinge; ett regionaltåg med få stopp och kortare restider samt ett lokaltåg som stannar på fler orter. Med en regional järnväg med fokus på tillgängligheten inom länet finns möjlighet till fler stationslägen. Nya stationslägen pekas ut i Johannishus och söder om Ronneby Airport.

En möjlig järnväg pekas ut i norrgående riktning och bidrar till en stärkt koppling mot Växjö, Alvesta och norrut mot Stockholm via Södra stambanan.

För att möjliggöra för ytterligare handlingsfrihet och säkerhet inom Ronneby Garnison i Kallinge föreslås en alternativ vägsträckning av Väg 653, väster om befintlig verksamhet.

För att skapa attraktiva boendemiljöer i kommunens serviceorter och på landsbygderna, med god tillgång till

arbetsmarknad och utbildning krävs fungerande och effektiva kommunikationer såväl inom som till angränsande kommuner. Viktiga knutpunkter för transportsystemet pekas ut på åtta platser i kommunen. I dessa noder ska kollektivtrafikens anläggningar och omgivningen utvecklas för ett smidigare resande. Det ska vara möjligt att byta mellan olika transportslag och hela-resan-perspektivet beaktas.

Kommunikationsstråk för kollektivtrafik och gång- och cykel till värdekärnor för friluftsliv liksom noder för besöksnäring utvecklas för att möjliggöra ett hållbart resande med ett hela-resan-perspektiv. Tillgången till skärgården ökar genom utökad skärgårdstrafik från flera platser. Närheten till kusten stärks också av föreslagen kustnära cykelväg genom Blekinge.

Ombyggnationen av E22 mellan Ronneby och Nättraby möjliggör för utökad cykelpendling mellan Ronneby, Listerby, Johannishus och Karlskrona. Cykelstråk inom och mellan centralort och serviceorter stärks. En bättre förbindelse behövs också mellan Bräkne-Hoby och Ronneby tätort.

4.2.3 Grön- och blåstruktur samt friluftsliv

Ronneby kommun har höga naturvärden och naturen har stor betydelse för kommunens invånare likväl som för besöksnäringen.

Områden med stor betydelse för människors rekreation och upplevelser av natur finns på många platser i kommunen.

Vikten av stråk, sammanhängande naturområden liksom tätortsnära och mångfunktionella grönytor beaktas. Genom att klustra och koncentrera ny bebyggelse till redan befintlig bebyggelse, infrastruktur, och teknisk försörjning kan påverkan på naturmiljön minimeras.

Utmed kusten är både land och vatten viktigt för friluftslivet och viktiga platser för båtlivet ska stärkas för att skapa bättre service. Skärgården är ett besöksmål och tillgängligheten till den bör öka genom t.ex. fler bryggor.

Genom att koncentrera satsningar till vissa områden kan dessa platser göras mer tillgängliga med service och information samtidigt som kvaliteterna i landskapet bevaras och de större ytorna med grönstruktur inte delas upp och fragmenteras. Brunnsparken, Karlsnäsgården och Järnavik pekas ut som värdekärnor för friluftsliv. Områdena har höga naturvärden, ett visst serviceutbud och möjlighet att utöva flera typer av friluftsliv.

Bräkneåns och Ronnebyåns dalgångar hyser stora kvalitéer för friluftslivet och innehåller också mycket höga biologiska värden. Områdena kring Listersjöarna, Skärsjön och Salsjön utgör delar i större sammanhängande rekreatiomsområde.